

Ecologisch onderzoek

Geertruidentuin te Deventer

BRO

Ecologisch onderzoek

Geertruidentuin te Deventer

BRO

In opdracht van	BRO Bosscheweg 107 5282 WV Boxtel
Contactpersoon	Dhr. M. Koen
Telefoon	+31 (0)6 15025339
E-mail	marcel.koen@bro.nl
Website	www.bro.nl
<hr/>	
Datum	23 oktober 2018
Rapportagenummer	NIRP20180115
<hr/>	
Hoofdkantoor	NatuurInclusief Korenbree 23A 7271 LH Borculo 0545 723032 info@natuurinclusief.nl www.natuurinclusief.nl
Opsteller	Josine de Jongh
Telefoon	06 24232940
E-mail	josinedejongh@natuurinclusief.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Eva Henrard
Paraaf	

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoekslocatie	6
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie.....	6
2.2 Geplande ingreep	6
3 Onderzoeksmethode.....	7
3.1 Vleermuisonderzoek	7
3.2 Huismusonderzoek	8
3.3 Gierzwaluwonderzoek	8
4 Resultaten	9
4.1 Vleermuisonderzoek	9
4.2 Huismusonderzoek	14
4.3 Gierzwaluwonderzoek	15
4.4 Overige waarnemingen	15
5. Conclusie + aanbeveling	16
Literatuur	17
Bijlage 1 Wetgeving.....	18

Samenvatting

Het oude ziekenhuis aan de H.J.P. Fesevurstraat te Deventer wordt in de komende jaren omgebouwd tot appartementen. Tevens worden er op het braakliggende terrein woningen gerealiseerd. Een groot deel van het aanwezige groen zal verwijderd worden.

Gedurende de veldbezoeken is het duidelijk geworden dat er binnen het plangebied een kraamverblijfplaats laatvlieger en gewone dwergvleermuis aanwezig is. Daarnaast zijn er 9 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en 2 baltsterritoria aangetroffen die duiden op aanwezigheid van 2 paarverblijfplaatsen. Een verblijfplaats (jaarrond in gebruik) van gewone grootoorvleermuis kan niet worden uitgesloten.

Huismus en gierzwaluw zijn niet aanwezig in het pand, negatieve effecten op deze soorten kunnen worden uitgesloten. Wel heeft steenmarter een verblijfplaats in het plangebied.

De geplande werkzaamheden resulteren mogelijk in het vernietigen van deze verblijfplaatsen wat een overtreding is van de Wet natuurbescherming. Daarom is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij de Provincie Overijssel voor het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en steenmarter. Het is mogelijk dat mitigerende maatregelen moeten worden getroffen voor de verloren verblijfplaats. Een deskundige op het gebied van vleermuizen en steenmarter kan hierin adviseren.

Verder dient ten aller tijde de zorgplicht in acht te worden genomen zodat mogelijke effecten op flora en fauna wordt voorkomen en/of geminimaliseerd.

1 Inleiding

Het oude ziekenhuis aan de H.J.P. Fesevurstraat te Deventer wordt in de komende jaren omgebouwd tot appartementen. Tevens worden er op het braakliggende terrein woningen gerealiseerd. Een groot deel van het aanwezige groen zal verwijderd worden.

De wet Natuurbescherming verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen aanwezige beschermde plant- of diersoorten en groei- of verblijfplaats aantasten. BRO heeft in oktober 2017 een quickscan uitgevoerd waaruit naar voren is gekomen dat het gebouw mogelijk geschikt is voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Alle vleermuizen zijn in Nederland beschermd door de wet Natuurbescherming (Habitatrichtlijn). Huismus en Gierzwaluw zijn in Nederland beschermd door de wet Natuurbescherming (Vogelrichtlijn). Hieruit volgend is dan ook in de periode mei 2018 - september 2018 aanvullend vleermuisonderzoek, in de periode april 2018 - mei 2018 huismusonderzoek en in de periode mei 2018 - juli 2018 gierzwaluwonderzoek uitgevoerd.

Het uitgevoerde onderzoek bestond uit 8 veldbezoeken en 1 controle van zolders. Voorliggende rapportage betreft een overzicht met de resultaten van het vleermuis-, huismus- en gierzwaluwonderzoek en een aanbeveling voor vervolgstappen.

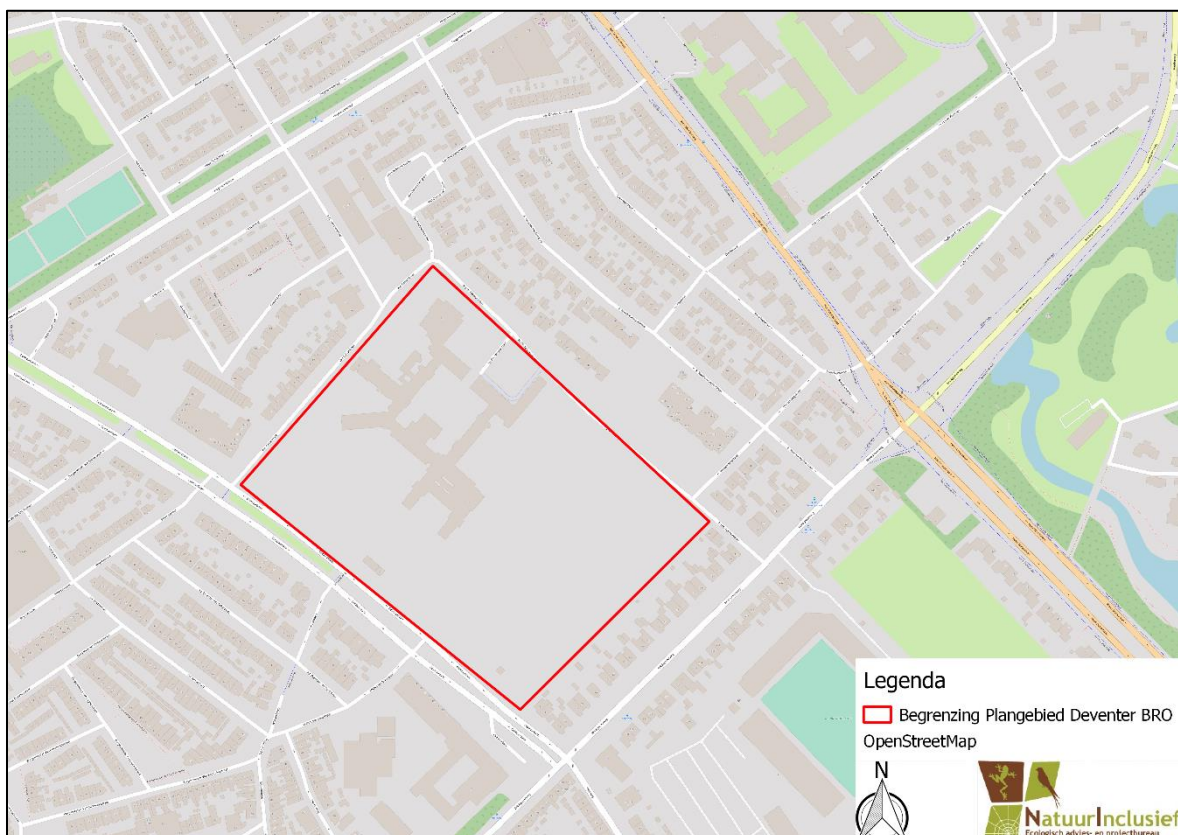
1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoekslocatie eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de eigenaar van plan is in het onderzoeksgebied. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer en in hoofdstuk 5 wordt afgesloten met de conclusie en aanbevelingen.

2 Onderzoekslocatie

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het plangebied is gelegen tussen de H.J.P.Fesevurstraat, Van Calcarstraat, Ceintuurbaan en de Brinkgeverweg in, in de gemeente Deventer. Het plangebied bestaat uit het oudste gedeelte van het voormalig ziekenhuis van Deventer en een groot braakliggend terrein waar een aantal jaren geleden al een deel van het ziekenhuis is gesloopt. Op het braakliggend terrein zijn periodiek schapen aanwezig. In het bestaande gebouw zijn een aantal ondernemers gevestigd. Verder is het gebouw leeg. Figuur 1 geeft de begrenzing van het plangebied weer.

Figuur 1: Begrenzing plangebied.

2.2 Geplande ingreep

Het plan is om het huidige gebouw te renoveren en om te vormen naar appartementen (circa 80 wooneenheden). Asbestverwijdering en isolatiewerkzaamheden zijn voorbeelden van activiteiten die uitgevoerd moeten worden. Tevens zullen er op kleine schaal sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd. Op het braakliggende terrein worden circa 120 woningen gerealiseerd. Het aanwezige groen wordt, op een aantal markante bomen na, verwijderd.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Vleermuisonderzoek

Het aanvullend vleermuisonderzoek richt zich op de gebruiksfunctie van vleermuizen in het gebied. Er wordt gekeken of er verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes in- en rondom het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Tevens wordt er gekeken naar de soortensamenstelling en aantallen van de voorkomende vleermuizen in het gebied.

De onderzoekerslocaties is door mevr. J. de Jongh (Adviseur Ecologie), dhr. J.J. Beijk (Adviseur Ecologie) en dhr. K. ten Barge (Veldmedewerker) onderzocht tijdens voor vleermuis gunstige weersomstandigheden. In totaal zijn er 7 veldbezoeken uitgevoerd. De methodiek van het inventariseren is bepaald aan de hand van de soort specifieke kennisdocumenten van BIJ12 en het Protocol Vleermuisinventarisaties (maart 2017) door Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur.

Gedurende het aanvullend vleermuisonderzoek zijn er 7 veldbezoeken uitgevoerd. In de kraamperiode (15 mei-15 juli) zijn er 4 veldbezoeken uitgevoerd en 2 veldbezoeken in de paarperiode (15 augustus - 1 oktober), zie Tabel 1 voor de specificaties van de bezoeken. Daarnaast heeft er in oktober een zolder- en kelderinspectie plaatsgevonden.

Het onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen, foerageergebieden en belangrijke vliegroutes van gebouwbewonende vleermuizen. Het onderzoek heeft plaats gevonden tijdens het uit- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en -opkomst. Tijdens het paaronderzoek is er gekeken naar de balts-, paar- en winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de piek van de baltsactiviteit. Tevens is er gekeken naar belangrijke vliegroutes en/of foerageergebieden in het onderzoeksgebied. Tijdens de zolder- en kelderinspectie is er gekeken naar sporen van vleermuizen (bijv. ontlasting).

Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson M500-384. De opgenomen geluiden zijn, indien dat noodzakelijk was, geanalyseerd met specifieke software, zoals Batsound, versie 4.1 en BatExplorer, versie 1.11.3.0.

Tabel 1 Data uitgevoerde veldbezoeken vleermuisonderzoek

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
16 mei 2018	03:45 - 05:45 uur	Zomer- en kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foerageergebieden	± 14°C	2 Bft	Zwaar bewolkt
25 mei 2018	21:30 - 23.30 uur	Zomer- en kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foerageergebieden	± 21°C	2 Bft	Licht bewolkt
12 juni 2018	03:15 - 05.15 uur	Zomer- en kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foerageergebieden	± 12°C	1 Bft	Licht bewolkt
26 juni 2018	22:00 - 00:00 uur	Zomer- en kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foerageergebieden	± 18°C	1 Bft	Geen bewolking
21 augustus 2018	00.00 - 02.00 uur	Paarverblijfplaatsen Vliegroutes Foerageergebieden	± 16°C	0 Bft	Geen bewolking
10 september 2018	00.00 - 02.00 uur	Paarverblijfplaatsen Vliegroutes en foerageergebieden	± 16°C	1 Bft	Geheel bewolkt

16 oktober 2018	10.30 - 12.30 uur	Sporen overwintering	nvt	nvt	Nvt
-----------------	----------------------	----------------------	-----	-----	-----

3.2 Huismusonderzoek

Het huismusonderzoek richt zich op de gebruiksfunctie van huismus in het gebied. Gedurende het onderzoek wordt gekeken of er vaste rust- of verblijfplaatsen en functioneel leefgebied zoals schuil- en vluchtmogelijkheden, water en droge, zanderige plekken in en rond de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Tevens wordt er gekeken naar het aantal broedparen om een indicatie te geven van de populatieomvang.

De onderzoekslocatie is door mevr. J. de Jongh, Adviseur Ecologie bij NatuurInclusief, onderzocht tijdens voor huismus gunstige weersomstandigheden. In totaal zijn er twee veldbezoeken uitgevoerd in de ochtend, zie Tabel 2 voor specificaties van de bezoeken. Het onderzoek heeft plaatsgevonden tijdens de piekactiviteit van huismus, respectievelijk in de ochtend één á twee uur na zonsopkomst tot 1 uur voor zonsondergang.

Het huismusonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Soorteninventarisatieprotocollen welke in juli 2017 is geactualiseerd door Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met SOVON.

Tabel 2 Data uitgevoerde veldbezoeken huismusonderzoek

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
18 april 2018	08.30 - 09.30 uur	Nestplaatsen	± 15°C	2 Bft	Geen bewolking
8 mei 2018	10.30 - 11.30 uur	Nestplaatsen	± 22°C	1 Bft	Bewolkt, lichte mist

3.3 Gierzwaluwonderzoek

Het gierzwaluwonderzoek richt zich op het vaststellen van nestlocaties van deze soort. Gedurende het onderzoek wordt daarbij gekeken naar in of uitvliegende exemplaren of het vaststellen van gebruikssporten (vooral ontlasting).

De onderzoekslocatie is door mevr. J. de Jongh (Adviseur Ecologie), Dhr. J.J. Beijck (Adviseur Ecologie) en Dhr. K. ten Barge (Veldmedewerker), onderzocht tijdens voor gierzwaluw gunstige weersomstandigheden. In totaal zijn er drie veldbezoeken uitgevoerd in de avond, zie Tabel 3 voor specificaties van de bezoeken. Het onderzoek heeft plaatsgevonden tijdens het invliegtijdstip van gierzwaluwen, respectievelijk twee uur voor zonsondergang tot zonsondergang. Daarnaast is tevens gekeken naar het gedrag van de gierzwaluwen en het aantal laagvliegende dieren.

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Soortinventarisatieprotocollen welke in juli 2017 is geactualiseerd door Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met SOVON.

Tabel 3 Data uitgevoerde veldbezoeken gierzwaluwonderzoek

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
25 mei 2018	20.40 - 21:40 uur	Nestplaatsen	± 21°C	2 Bft	Geheel bewolkt
7 juni 2018	21.00 - 22.00 uur	Nestplaatsen	± 23°C	1 Bft	Licht bewolkt
26 juni 2018	21.15 - 22.15 uur	Nestplaatsen	± 18°C	1 Bft	Geen bewolking

4 Resultaten

4.1 Vleermuisonderzoek

Gedurende het onderzoek zijn vijf soorten vleermuizen aangetroffen. Namelijk, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootvleermuis.

Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

De gewone dwergvleermuis is de meest algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De kleine bruin gekleurde vleermuis is een flexibele soort die zowel in gesloten als open landschappen, van stadcentra tot op het platteland voorkomt. De soort is een echt gebouwbewonende soort waarbij hij een voorkeur heeft voor spleetvormige holten in spouwmuren, achter gevelbekleding en onder daken. In de kraam- en winterperiode kan het aantal dieren bij elkaar variëren van enkele tientallen tot tweehonderd dieren. Foerageren doet de gewone dwergvleermuis vaak langs lijnvormige structuren van de opgaande vegetatie, langs bosranden, de bebouwing, bij water maar daarnaast ook vaak in tuinen en rond straatlantaarns.

Tijdens de veldbezoeken is de gewone dwergvleermuis het meest in- en rond de onderzoekslocatie aangetroffen. Het gaat hierbij om 10 tot 20-tallen individuen per bezoek. Figuur 2 geeft de soortenkaart weer voor gewone dwergvleermuis voor wat betreft de zomer- en kraamverblijfplaatsen en het essentieel foerageergebied. Figuur 3 geeft de baltsterritoria van de soort weer.

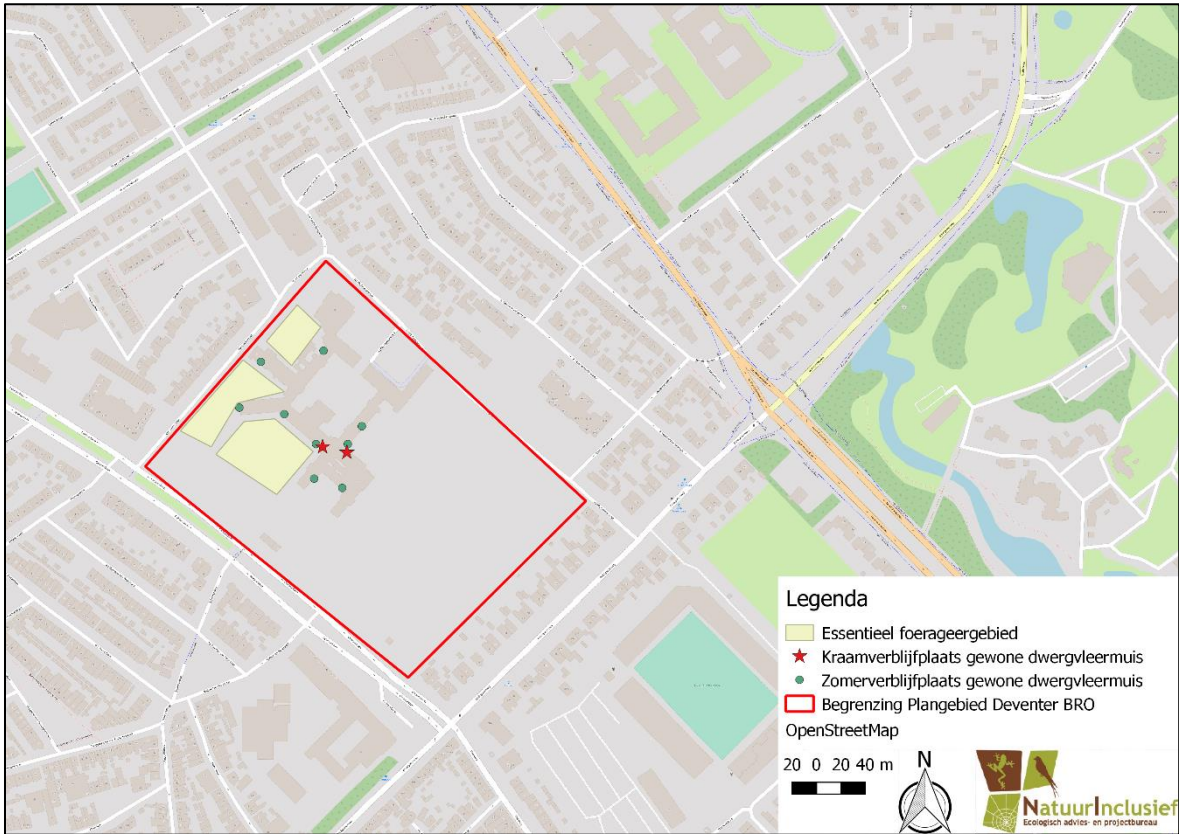
Verblijfplaatsen

Tijdens de ochtendronde van 16 mei zijn 6 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetroffen, verspreid over het plangebied, allen bevinden zich onder de dakrand. Op 25 mei is een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuis (minimaal 10 exemplaren) aangetroffen, in een nis aan de zuidwestzijde van het gebouw, de toegang bevindt zich ook onder de dakrand. Tevens zijn er nog 2 zomerverblijfplaatsen waargenomen van gewone dwergvleermuis. Op 12 juni is de kraamkolonie van gewone dwergvleermuis herbevestigd met minimaal 15 exemplaren. Daarnaast zijn er nog 4 zomerverblijfplaatsen aangetroffen verspreid over het plangebied, allen onder de dakrand van het gebouw. Op 26 juni is een kraamverblijfplaats direct aan de andere zijde van de eerder bevestigde kraamkolonie aangetroffen, minimaal 10 exemplaren. Aannemelijk is dat dit dezelfde groep is.

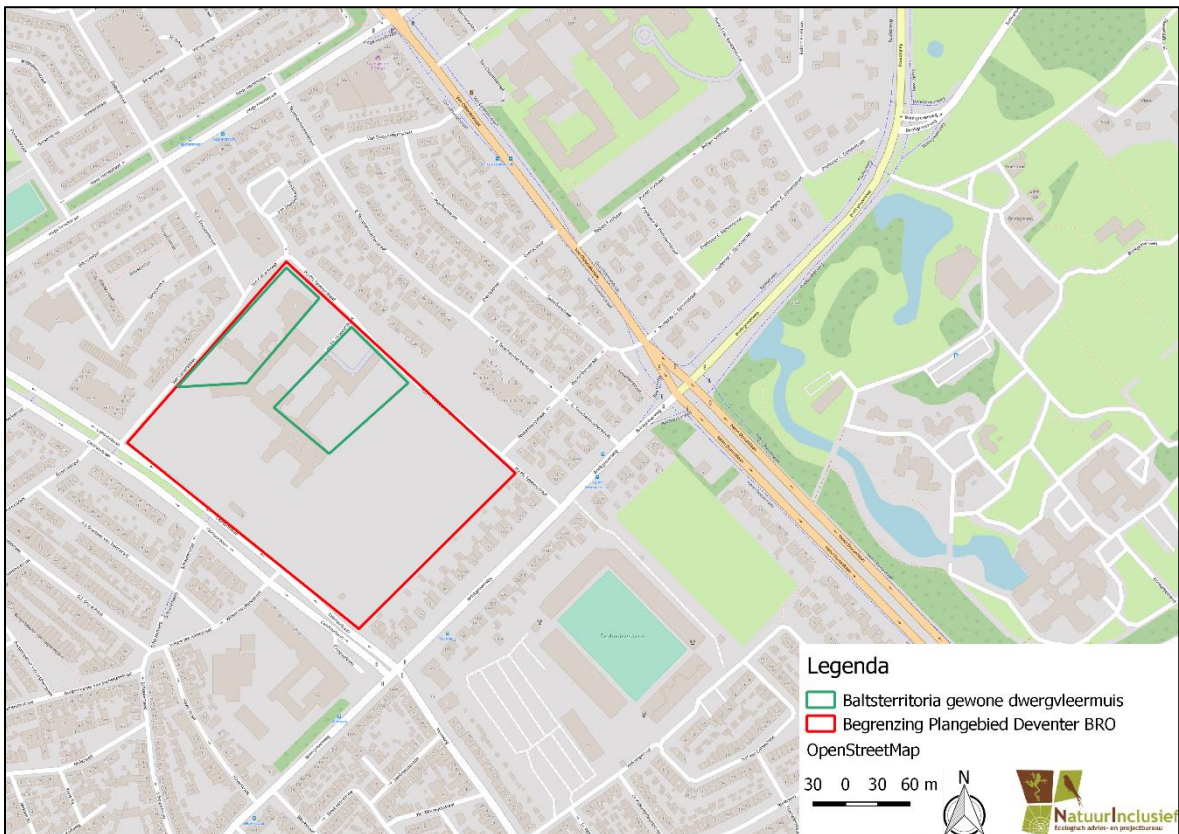
In de paarperiode zijn 2 baltsterritoria aangetroffen die duiden op aanwezigheid van 2 paarverblijfplaatsen in het gebouw. Overwintering van enkele exemplaren kan niet worden uitgesloten. Afbeelding 4 en 5 geven voorbeelden weer van locaties waar verblijfplaatsen zijn aangetroffen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Essentieel foerageergebied is wel aanwezig. Gedurende alle onderzoeksrondes is gewone dwergvleermuis continu foeragerend aangetroffen in het plangebied, met minimaal 10 exemplaren. Vooral de groenstroken aan de noordwest en zuidwestzijde worden veelvuldig gebruikt door de soort en deze kunnen dan ook als essentieel worden beschouwd. Andere zijden van het gebouw worden slechts sporadisch bezocht.

Figuur 2 Soortkaart gewone dwergvleermuis

Figuur 3: Baltterritoria gewone dwergvleermuis

Figuur 4+5: Voorbeelden van locaties aangetroffen verblijfplaatsen. Rode Ster is kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

De ruige dwergvleermuis is in Nederland een vrij algemeen voorkomende soort en lijkt erg veel in eerste instantie op de gewone dwergvleermuis maar de ruige dwergvleermuis is donker- of roodbruin gekleurd met kleine zwarte oren en wat forser gebouwd dan de gewone dwergvleermuis. Deze soort jaagt in Nederland bij voorkeur in de nabijheid van bomen, houtwallen of in open bosgedeelten en in de nabijheid van water. Van nature verblijft de ruige dwergvleermuis in holle bomen, spleten maar ook achter gevelbetimmering of onder dakbedekking. In de kraamperiode kan het aantal vrouwtjes in een kraamkolonie variëren van 10 tot 100 dieren. In de winterperiode worden ruige dwergvleermuizen aangetroffen in zowel gebouwen als houtstapels of holle bomen.

Ruige dwergvleermuis is alleen tijdens het veldbezoek op 10 september waargenomen.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken is de ruige dwergvleermuis slechts eenmaal gehoord. De soort kwam overvliegend het plangebied binnen en is daarna niet meer waargenomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

De soort is slechts eenmaal overvliegend waargenomen. Essentieel foerageergebied of een essentiële vliegroute is niet aanwezig.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

De laatvlieger is een algemeen voorkomende soort in Nederland. Het is één van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echt gebouwbewonende soort, verblijfplaatsen zijn onder andere veelal te vinden achter boeiboorden, achter gevelbekleding, achter dakgoten, lood langs de schoorstenen, in spouwmuuren en op zolders. Kraamverblijfplaatsen bestaan uit tien tot zestig en soms tot driehonderd vrouwtjes. De mannetjes verblijven ergens anders, soms in groepjes van 20 dieren. Het foerageren vindt plaats langs bosranden, heggen, lanen maar ook boven weilanden en langs structuurrijke randen van bebouwing, parken en waterpartijen. De soort foerageert soms in kleine groepjes van circa 20 dieren op dezelfde locatie. De afstand van verblijfplaats tot foerageergebied kan verschillen tussen de 4.5 tot 10 kilometer.

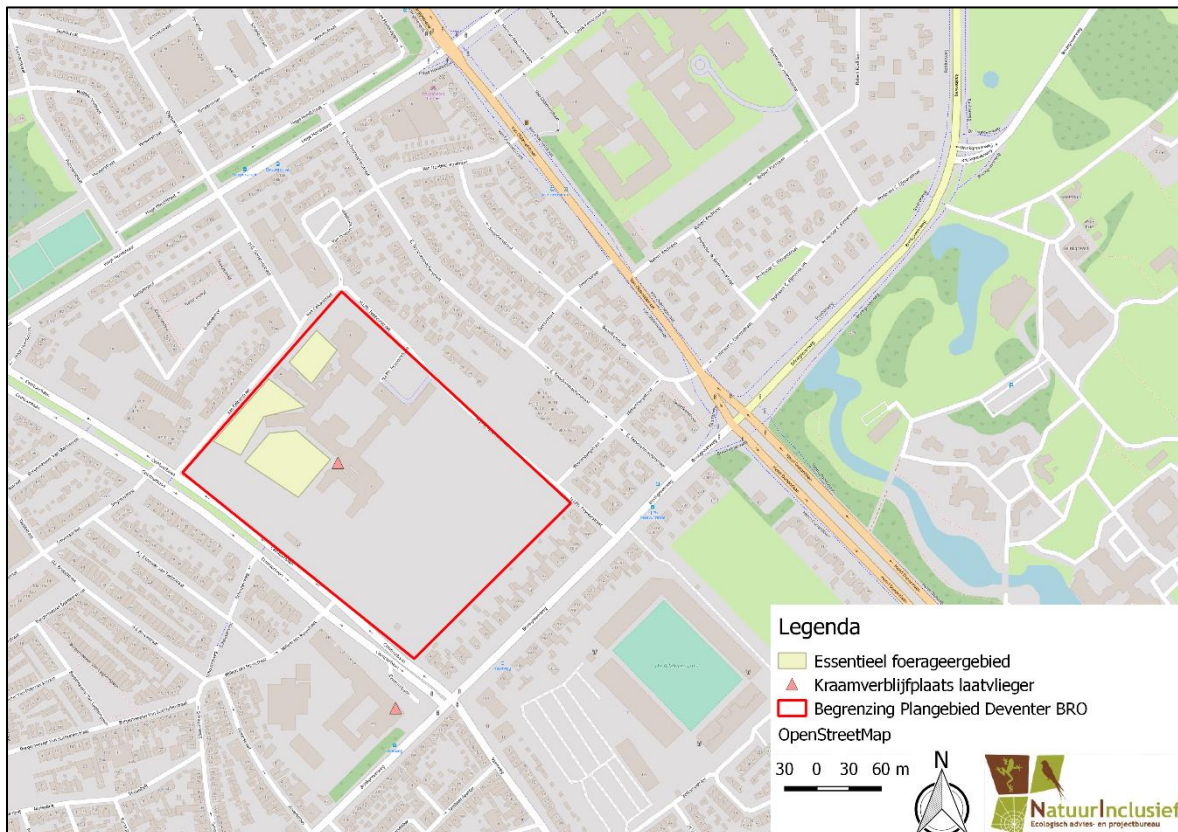
Tijdens ieder veldbezoek is de soort met meerdere individuen aangetroffen. Figuur 4 geeft de soortenkaart weer van laatvlieger.

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek van 25 mei is een kraamkolonie van laatvlieger aangetroffen vlakbij een kraamkolonie van gewone dwergvleermuis. Overige verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. Buiten het plangebied is ook een kraamkolonie van laatvlieger aangetroffen (meer dan 10 individuen) aan de Van Calcarstraat.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens alle veldbezoeken was laatvlieger veelvuldig aan het foerageren gedurende de gehele onderzoeksrondes (circa 5 tot 7 individuen). Het aangegeven foerageergebied op figuur 3 kan dan ook als essentieel beschouwd worden. Essentiële vliegroutes zijn niet aangetroffen.

Figuur 6: Soortkaart laatvlieger

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

De rosse vleermuis is in Nederland een vrij algemeen voorkomende soort. De soort valt onder een van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echte boombewonende soort, met verblijfplaatsen in holten en spleten van bomen en achter loszittend schors van voornamelijk beuken, essen, eiken, populieren, paardenkastanjes en esdoorns. De kraamkolonies bestaan in Nederland uit groepen van ongeveer 10 - 120 dieren welke verspreid zijn in verschillende groepjes binnen een netwerk van verblijfplaatsen. Rosse vleermuizen foerageren tot wel op een hoogte van 100 meter op circa 20 - 30 km van hun verblijfplaatsen vandaan. Ze foerageren vaak in open en waterrijke gebieden, in het najaar wordt de soort ook rond lantaarnpalen gezien.

Op 1 september zijn een aantal rosse vleermuizen overvliegend aangetroffen die geen binding met de bomen binnen het onderzoeksgebied leken te hebben.

Tijdens de veldbezoeken op 25 mei, 12 juni en 21 augustus is rosse vleermuis aangetroffen. Het ging om enkele overvliegende exemplaren verspreid over het plangebied.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van rosse vleermuizen in de bomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied voor rosse vleermuizen.

Gewone grootoorvleermuis - *Plecotus auritus*

De gewone grootoorvleermuis is een vrij algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De soort is makkelijk te herkennen aan de geelbruin tot bruine rugvacht, grijs- tot geelwitte buikvacht en hebben een donkerbruine ondervacht. Deze dieren hebben vrij grote ogen, oren en tragus. Gewone grootoorvleermuizen vind je vooral in structuurrijke bossen en parklandschappen. Het is een boom- en gebouwbewonende soort waarvan de verblijfplaatsen 's zomers bestaan uit holten en spleten in bomen, zolders en spleetvormige ruimten in gebouwen. In de kraamperiode kunnen de groepen bestaan uit 5 - 25 nauw verwante vrouwtjes. 's Nachts jagen ze in de buurt van de verblijfplaatsen op allerlei grote insecten (zoals nachtvlinders of langpootmuggen) in een straal van max. 1,5 km. in bosrijke omgeving, plantsoenen, boven bospaden, boven boomkronen, langs bosranden en in dubbele bomenlanen. In de winter trekken ze zich terug in koele, vochtige ondergrondse ruimten zoals kelders, kalksteengroeve, kerktorens of bunkers. De afstand tussen zomer- en winterverblijfplaatsen is vaak niet meer dan 5 - 20 km.

Tijdens de veldbezoeken is geen gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Echter, tijdens de zolderinspectie van 16 oktober is wel op 1 plek ontlasting van gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Zie Figuur 5 voor de locatie.

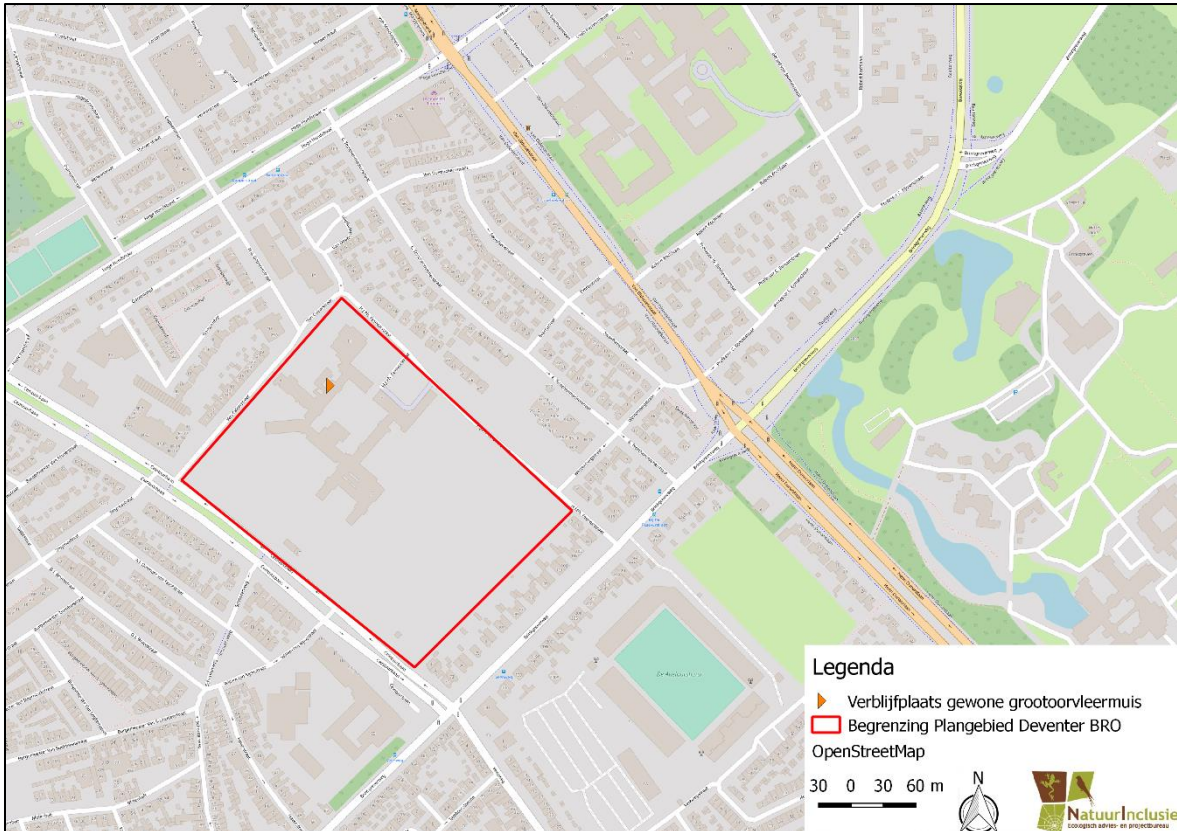
Verblijfplaatsen

Tijdens de veldonderzoeken is gewone grootoorvleermuis niet aangetroffen. Echter, bekend is dat deze soort een zeer zachte sonar heeft en dus makkelijk gemist kan worden. Ook gezien het gebouw hoog is en de verblijfplaats onder het dak zit is het niet vreemd dat de soort gemist is. Tijdens de zolderinspectie van 16 oktober 2018 is namelijk ontlasting van gewone grootoorvleermuis aangetroffen (figuur 8 + 9). De versheid van de keutels is moeilijk vast te stellen. Duidelijk was dat ze niet een week oud waren, maar ouder. Echter, na een week is het niet meer te beoordelen hoe oud ze daadwerkelijk zullen zijn. Een verblijfplaats van deze soort kan dan ook niet worden uitgesloten. Er moet rekening gehouden worden met een verblijfplaats die jaarrond gebruikt wordt.

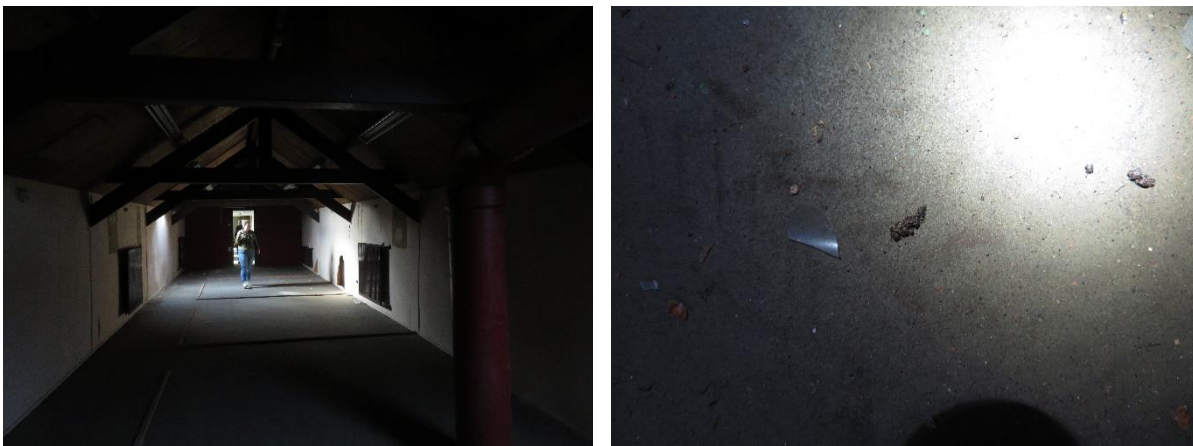
Alle zolders zijn geïnspecteerd. Alleen op deze locatie is ontlasting gevonden van gewone grootoorvleermuis.

Foerageergebieden en vliegroutes

De soort is tijdens de veldbezoeken niet waargenomen. Wanneer er essentieel foerageergebied aanwezig zou zijn van de soort zou deze tijdens de veldrondes zeker zijn waargenomen. Daarnaast zijn er geen grote hoeveelheden ontlasting aangetroffen wat het vermoeden versterkt dat het slechts om 1 enkel dier gaat. Essentiële vliegroutes en foerageergebied kunnen worden uitgesloten.

Figuur 7: Soortkaart gewone grootoorvleermuis

Figuur 8 + 9: Zolder met ontlasting gewone grootoorvleermuis

4.2 Huismusonderzoek

De huismus is een klein bruin vogeltje welke in bijna heel Nederland voorkomt. De soort is erg honkvast en heeft maar een functioneel leefgebied met een straal van circa 100 á 200 meter. Omdat de huismus een prooidier is, voor bijvoorbeeld sperwer, is het essentieel dat het leefgebied voldoende schuil- en vluchtmogelijkheden bevat. Nestplaatsen bevinden zich dan ook bij voorkeur onder dakpannen, in kieren of gaten, in klimop of dichte groenblijvende struiken. Huismus is een sociale soort welke in kolonies leeft van enkele tot soms wel honderd broedparen. Per jaar, tussen begin april en augustus, worden er twee tot drie legsels grootgebracht. Meerdere legsels zijn noodzakelijk om de populatie in stand te houden.

Tijdens de ochtendbezoeken op 18 april en 8 mei 2018 is er gekeken naar de aanwezigheid van huismus in het plangebied. Gedurende beide ochtendbezoeken zijn geen huismussen aangetroffen. In de wijk direct naast het plangebied is huismus wel gehoord (E. Tesschenmacherstraat).

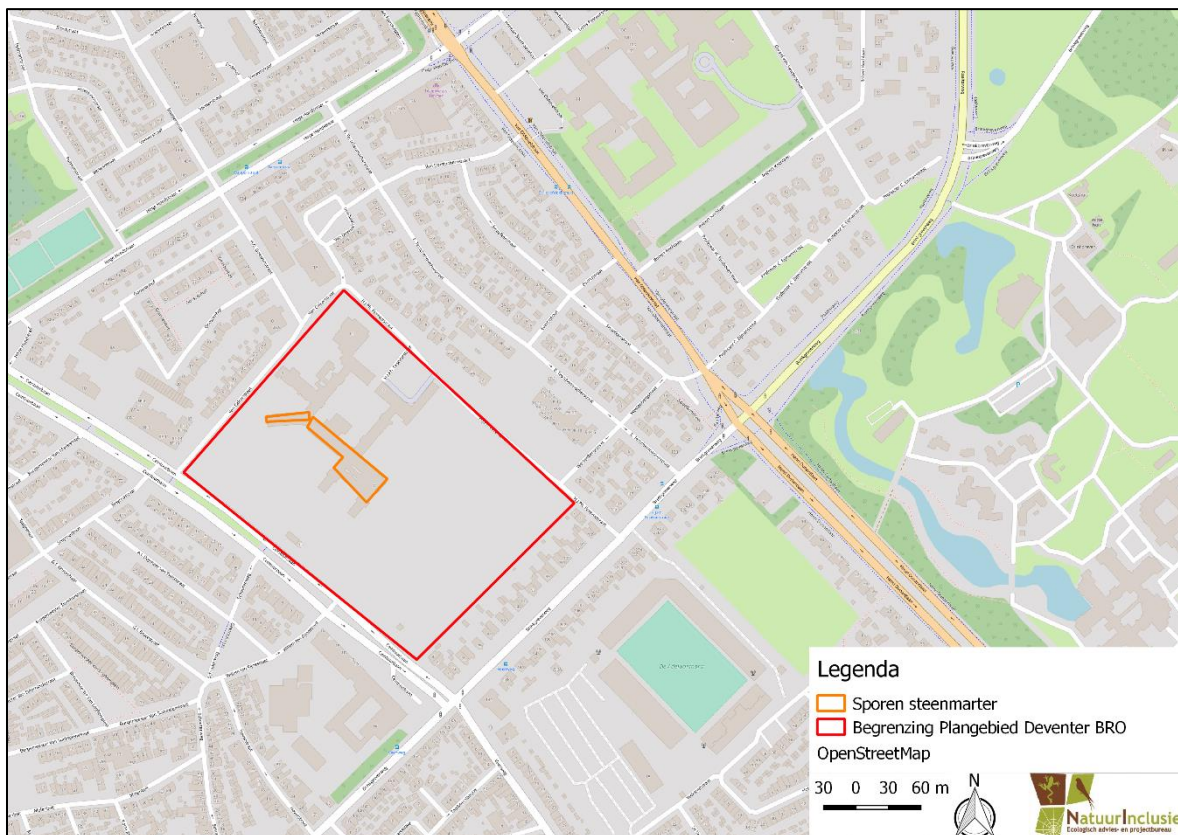
4.3 Gierzwaluwonderzoek

De gierzwaluw is een vogel welke van eind april tot en met juli in Nederland te vinden is. Buiten deze periode trekken de vogels naar Afrika. De soort nestelt in Nederland alleen in bebouwingen, bij voorkeur in hoge gebouwen en wat oudere stadswijken. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van holtes en spleten onder dakranden en dakpannen en zolders van kerktorens. De grootte van kolonies kunnen variëren waarbij de dieren 's ochtends en 's avonds achter elkaar aanvliegen.

Tijdens de avondbezoeken op 25 mei, 7 juni en 26 juni is er gekeken naar invliegende dieren en naar indicaties van verblijfplaatsen zoals ontlasting onder de invliegopeningen. Gedurende alle 3 de avondbezoeken zijn enkel hoogvliegende gierzwaluwen aangetroffen die geen enkele binding met het plangebied toonden. De rondvliegende dieren hebben o.a. hun verblijfplaats in de wijk achter het ziekenhuis (Dapperstraat, Verwerstraat e.o.).

4.4 Overige waarnemingen

Gedurende de veldbezoeken is steenmarter aangetroffen. De soort is tijdens de avondronde op 16 mei langs het gebouw omhoog klimmend aangetroffen. Tevens zijn tijdens de zolderinspectie op 16 oktober veelvuldig sporen van de soort waargenomen (poep, urineplekken, prooiresten). Er is geen verse ontlasting aangetroffen. Echter, gezien de grootte van het gebouw en de vele ruimtes waar steenmarter wel toegang toe heeft en wij niet, is het niet uit te sluiten dat de soort er nog steeds zit. Een verblijfplaats is zeer aannemelijk. Zie Figuur 6 voor de locatie waar de soort is aangetroffen en waar de meeste sporen zijn aangetroffen.

Figuur 10: Soortkaart steenmarter

5. Conclusie + aanbeveling

Binnen het plangebied is een kraamverblijfplaats laatvlieger en gewone dwergvleermuis aanwezig. Daarnaast zijn er 9 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en 2 baltsterritoria aangetroffen die duiden op aanwezigheid van 2 paarverblijfplaatsen. Een verblijfplaats (jaarrond in gebruik) van gewone grootoorvleermuis kan niet worden uitgesloten. Een massawinterverblijfplaats kan worden uitgesloten.

Huismus en gierzwaluw zijn niet aanwezig in het pand. Wel heeft steenmarter een verblijfplaats in het plangebied.

De geplande werkzaamheden resulteren mogelijk in het vernietigen van deze verblijfplaatsen wat een overtreding is van de Wet natuurbescherming. Daarom is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij de Provincie Overijssel voor het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en steenmarter en is het noodzakelijk maatregelen te treffen, zoals het realiseren van vervangende verblijfplaatsen. Verder dient te allen tijde de zorgplicht in acht te worden genomen zodat mogelijke effecten op flora en fauna wordt voorkomen en/of geminimaliseerd.

Literatuur

- Bij12, juli 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Bij12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Bij12, 2017. Kennisdocument Huismus, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Daalder, Remco, 2014. De gierzwaluw. Uitgeverij Atlas Contact Amsterdam/ Antwerpen
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Limpens, H., Mostert, K. & Bongerd, W. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. KNNV Uitgeverij. Utrecht.
- Korsten, E. (2012). Vleermuiskasten. Overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Korsten, E., Limpens, H., Bouwman H. & Reinhold J. (2011). Vleermuisvriendelijk bouwen, Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur (2017). Vleermuisprotocol 2017.
- Broekhuizen, S., Klees, D., Müskens, G. (2010). De Steenmarter. KNNV Uitgeverij en Zoogdiervereniging, Zeist.

Bijlage 1 Wetgeving

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van bosopstanden.

Verbodsbepalingen

Er zijn verschillende verbodsbepalingen van toepassing op dit soortenmanagementplan. In de Wet natuurbescherming zijn deze onderverdeeld in Verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De verbodsbepalingen zijn als volgt omschreven:

Bescherming van soorten

Er zijn 3 categorieën met betrekking tot de soortbescherming; Soorten beschermd volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De beschermde status van de overige soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Uitgezonderd zijn de soorten die door de AMvB zijn aangewezen. Hieronder vallen onder andere de Canadese gans en de Houtduif.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Een ontheffing kan verkregen worden als er geen andere bevredigende oplossing is en er een geldig belang is, zoals:

- de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- luchtverkeer,
- schade aan gewassen,
- bescherming van flora en fauna,
- onderzoek of onderwijs,
- herinvoering van soorten.

Daarnaast mogen de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Soorten die staan in het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. De soorten staan in bijlage 1. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Ook hier is een geldig belang nodig en mag de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komen. De volgende belangen kunnen een grond zijn voor het verlenen van een ontheffing:

- bescherming van flora- en fauna,
- voorkoming “ernstige schade” aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendommen,
- in belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- Andere dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van wezenlijk gunstige effecten voor het milieu.

Overige soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Voor de lijst van de overige beschermde soorten zie bijlage 1. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voor deze soorten gelden dezelfde vrijstellingsgronden als bij de soorten van de Habitatrichtlijn en zijn er een groot aantal overige uitzonderingsgronden. Voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en het algemeen belang geldt er een vrijstelling.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken zijn hierbij sleutelwoorden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen ook wel Ecologische hoofdstructuur (EHS) genoemd, is onderdeel van een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Het gaat hierbij om zowel kleine en grote natuurgebieden en agrarische gebieden. Al deze gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland worden met elkaar verbonden via ecologische verbindingzones. De ecologische verbindingzones zorgen ervoor dat er verbindingen aanwezig zijn tussen de verschillende natuurgebieden zodat dieren zich makkelijker van het ene naar het andere leefgebied kunnen verplaatsen. Uiteindelijk moet het Natuurnetwerk Nederland samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van deze natuurgebieden en verbindingen dienen vermeden of gecompenseerd te worden.

Wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden in NNN-gebieden is conform de Nota Ruimte en daarvoor Structuurschema Groene Ruimte het 'nee, tenzij' - regime van toepassing. In principe zijn ruimtelijke ontwikkelingen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van het gebied niet toegestaan. Het kan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven mogelijk zijn en/of er sprake is van groot openbaar belang. Voor ingrepen waarvoor geen reële alternatieven mogelijk zijn of die van groot openbaar belang zijn geldt de vereiste schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Tevens dient er gecompenseerd te worden. Om vast te stellen of de ontwikkelingen door kunnen gaan, dient er getoetst te worden volgens het 'nee, tenzij' - regime. De toetsing hiervoor staat beschreven in 'de Spelregels EHS', opgesteld in 2007 door de ministeries van LNV en VROM en Provincies.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet Natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke fauna en florasorten. De instandhoudingsdoelstellingen zijn allen beschreven in beheerplannen. Deze beheerplannen worden opgesteld voor ieder Natura 2000-gebied en geven duidelijkheid of geplande maatregelen en activiteiten al dan niet kunnen plaatsvinden. Wanneer er maatregelen of activiteiten uitgevoerd dienen te worden welke schadelijk en/of negatieve effecten op de beschermde natuur kunnen hebben dient een vergunning bij de provincie of soms bij het ministerie van Economische Zaken aangevraagd te worden.

Bosopstanden

De bescherming van bosopstanden kent twee belangrijke aspecten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom (in het kader van de voormalige Boswet) indien kap plaatsvindt in een houtopstand van 10 are of meer, of een bomenrij van 20 bomen. Er geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Dit kan dus per provincie verschillen. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.